

SARS CONSULTATION PAPER ON VAT MODERNISATION: E-INVOICING, INTEROPERABILITY FRAMEWORK AND E-REPORTING

August 2026

Go ihlapa diatla: Go ihlapa diatla: Diteng tša Sengwalwa se sa Ditherišano di theilwe godimo ga tshedimošo ya SARS ya bjale. kwešišo ya SARS ya tlhako ya sebjalebja le ye e šišinyvago ya VAT gomme di reretšwe fela go kgontšha ditherišano le bakgathatema. Dikgopolo, ditšhišinyo le dintlha tše di etšwego tlhoko ge go phethagatšwa tšeo di tšweleditšwego mo sengwaleng se di ka fetošwa le go kaonafatšwa go ya ka ditshwaotshwao tša bakgathatema, tshekatsheko ye nngwe le ditshepedišo dife goba dife tša molao goba tša pholisi tše di šomago.

**SENGWALWA SA SARS SA DITHERIŠANO KA GA GO DIRWA GA VAT GO BA YA SEBJALEBJALE:
E-INVOICING, TSHEPEDIŠANO YA DITŠHEPETŠO LE E-REPORTING**

Lenaneo la Dikagare

Kakaretšo	1
Kgaolo ya 1: Matseno le Maemo	3
Kgaolo ya 2: Morero le Maikemišetšo	4
Kgaolo ya 3: Tsebagatšo ya Maitemogelo a Molefamotšhelo	4
Kgaolo ya 4: Kakaretšo ya Tshepedišo ya Bjale ya VAT le Mapheko a Magolo	5
Kgaolo ya 5: Mmotlolo wo o Šišinywago – Tshepedišo ya Ditšithale ya VAT	6
e-Invoice ke eng?	7
Tshepedišano ya Ditshepedišo (IF) ke eng?	8
e-Reporting ke eng?	10
Mehola le Maikarabelo a Mokgathatema yo mongwe le yo mongwe Mmotlolong wa Ditšithale wa VAT:	11
Kgaolo ya 6: Mehola ya Mmotlolo wa Ditšithale wa VAT	13
Kgaolo ya 7: Ditlwaedi tša Lefase ka Bophara le Dithuto tša Boditšhabatšhaba	15
Kgaolo ya 8: Magato a Phethagatšo	16
8.1 Kgato ya 1: Boitokišetšo	17
8.2 Kgato ya 2: Tharollo ya Mathata	17
8.3 Kgato ya 3: Kgonthišišo (Tlhahlobo ya Mošomo wo o Dirilwego)	17
8.4 Kgato ya 4: Teko ya mathomong	17
8.5 Phethagatšo ya dikgaokgao	18
Kgaolo ya 9: Khuetšo ya SARS le Bakgathatema le Tirišano le Bona	19
Kgaolo ya 10: Mafelelo	25

Kakaretšo

Tirelo ya Metšhelo ya Afrika Borwa (SARS) e thomile leeto la mengwaga ye mmalwa la go kaonafatša le go dira gore ditshepedišo tša yona tša theknolotši di be tša sebjalebja, bjalo ka ge go hlalošitšwe ka gare ga Sengwalwa sa 3.0 sa Makgoraditsela sa go dira gore SARS e be ya sebjalebja (SARS Modernisation 3.0 Whitepaper¹). Ka fase ga lenaneo la mafelelo, kgoro e nyaka go dira gore mokgwa wa yona wa taolo ya metšhelo e be wa sebjalebja ka go se fetolela go ba tshepedišo ya mahlale a selehono, yeo e theilwego go datha le yeo e kgontšhwago ke theknolotši ya ditšithale, yeo e kaonafatšago maitemogelo a balefelametšhelo, ya matlafatša go latela molao ka boithaopo gomme ya thekga taolo ya metšhelo yeo e dirwago ka nako, ka go se ute selo le go taolo ye e lago hloko kotsi.

Go ya ka Sengwalwa sa Dipoledišano sa 2023 sa go Dira Motšhelo wa Boleng bja Theko (VAT) go ba wa Sebjalebja ya 2023, Sengwalwa sa Ditherišano sa go Dira VAT go ba ya Sebjalebja ke karolo ye bohlokwa ya Lenaneo le le Akaretšago la go Dira Ditshepedišo tša Sebjalebja. Se tšwetša pele phetogo go tšwa go taolo ya VAT yeo e lebeletšego ditsebagatšo tša kua morago, go ya go tshepedišo ye e beakantšwego ya *e-Invoice*, tshepedišano ya ditshepedišo, *e-Reporting* le, ge nako e dutše e eya, tekolo ya VAT yeo e itirišago ka go lekola pele ga nako.

Go dira VAT ya sebjalebja ke kgato ye e logetšwego maano ya go fetola tshepedišo ya VAT ya Afrika Borwa ka go dira gore tshepedišo ya metšhelo e be yeo e itirišago ka noši le go obamela melao ya VAT. Maikemišetšomagolo ke gore mafelelong go fihlelelwe mokgwa wa tekolo ya VAT ya *auto-assessment* yeo e itirišago ka noši, moo balefelametšhelo ba hwetšago gore kobamelo ya melao ya motšhelo e itiragalela fela bjalo ka karolo ya ditshepedišo tša bona tša setlwaedi tša kgwebo, ka go abelana le SARS ka datha yeo e diregago ka yona nako yeo. Ka go kopanya ditshepedišo tša VAT le ditshepedišo tša peakanyo ya methopo ya kgwebo (ERP), tša go balwa ga ditšhelete, tša go ntšha mananeotheko le tša ditefelo, mmotlolo wo mofsa o ikemišeditše go fokotša go tlatša diforomo ka seatla le go efoga go dira diphošo, go potlakiša ditefelo tša pušetšo ya VAT, le go fokotša kudu tlhokego ya ditlhahlobo goba netefatšo ya ka morago.

¹ SARS Modernisation Whitepaper 3.0, 2025/26–2029/30, describes SARS Modernisation 3.0 as a programme to transform SARS's tax administration platform into an intelligent digital system embedded with data science and artificial intelligence, including the modernisation of VAT administration.

Didirišwa tša maemo a godimo tša Mahlale a Maitirelo (Advanced AI) le tshekatsheko ya datha di tla šoma ka morago go sekaseka datha ye e kgobokeditšwego go tloga mathomong go hwetša mo e sa tsamaelanego le kgonagalo ya kotsi, go kgontšha SARS go lemoga e sale ka pela bomenetša le go se latele le go lebiša magato a go rarolla seemo seo go melato yeo e nago le kgonagalo ya kotsi ye kgolo.

Tshepedišo ya VAT yeo e akanywago e theilwe godimo ga dikokwane tše tharo tša motheo: *e-Invoicing*, Tshepedišano ya Ditshepedišo (IF), le *e-Reporting*. Dikokwane tše di tla hloma Mmotlolo wa Ditshepedišo tše di Phatlaletšego tša Taolo le Thomelano ya Ditransakšene ye e Tšwelago Pele ye e Arogantšwego. Mokgwa wo o bitšwa gore ke “Mmotlolo wa Ditšithale wa VAT”. Mmotlolo wo o tšwela pele go tšewa bjalo ka mokgwa wa maemo a godimo wa boditšhabatšhaba. Mafelelong, e tla tliša tikologo yeo kobamelo ya melao ye e hlomilwego ka gare ga peakanyo ya yona, yeo e kaonafatšago bonnete, ya fokotša go tšea matsapa a mantši, ya fokotša phapano ya VAT le go hlohleletša mokgwa wa tirišano wa nako ya makgonthe go melao ya VAT.

Mmotlolo wa Ditšithale wa VAT wo o šišinywago o ikemišeditše go ela hloko dithuto tša boditšhabatšhaba le go fihlelela dinyakwa tša Afrika Borwa ka go lekalekanya go latela melao ya metšhelo ka mokgwa wo o tiišeletšwego letsogo le bonolo bja go dira kgwebo. Mehola ya *e-Invoicing*, *IF* le *e-Reporting* e akaretša maitemogelo ao a kaonafetšego a balefelametšhelo, go oketšega ga bokgoni mo ikonoming le taolo ya metšhelo ye matlafetšego ka kgoboketšo yeo e kaonafaditšwego ya letseno, bomenetša bjo bo theogetšego fase kaonafatšo ya ka fao dilo di lego pepeneneng ka gona.

Mmotlolo wa Ditšithale wa VAT o tla phethagatšwa ka dikgato, ya pele ke teko ya mathomong, ya latelwa ke go amogelwa ka boithaopo gomme ka morago ya ba tlamo. Tatelano yeo phethagatšo e tlogo go e latela go ya ka dikarolo goba mafapha a itšego a ikonomi e ka fetoga, go ya ka bonolo bja go amogela mokgwa wo mofsa, kgonagalo ya kotsi ya go se latele melao, ditšhupetšo tša go fapana ga VAT le mabaka a mangwe. Katlego e tla nyaka go tsenywa ga bakgathatema ba maleba, thušo le taolo ya diphetogo go tšwa go SARS le bakgathatema ka moka.

Go ya ka maikemišetšo a SARS ao a logetšwego maano a go šoma le bakgathatema le ka bona go kaonafatša tshepedišo ya metšhelo, Sengwalwa sa Ditherišano se laletša bakgathatema ka moka go kgatha tema ka mafolofolo go hlaleng mmogo tshepedišo ya VAT ya maemo a godimo a lefase ya Afrika Borwa. E tloga e nyaka dikgopolo tša bakgathatema mabapi le go hlama Mmotlolo wa Ditšithale wa VAT, tsela ye e šišinywago ya phethagatšo ka dikgaokgao, go ba komana ga balefelametšhelo, baabi ba di-*software* le bakgokaganyi; ditshenyegelo, dikotsi le mehola ya go amogela mokgwa wo, gammogo le taolo, maemo le magato a tšhireletšo ao a nyakegago go thekga tshepedišo ya bosetšhaba ya Ditšithale ya VAT yeo e tshepagalago.

Kgaolo ya 1: Matseno le Maemo

Go dira VAT go ba ya sebjalebja go hloheletšwa ke go lebiša šedi maitemogelong a molefelametšhelo bjalo ka mathomomayo ao a logetšwego maano. Maikemišetšo ke go hlama tshepedišo ya VAT ye e se nago mathata, ya theknolotši ya selehono, moo “metšhelo e itiragalelago fela”. Ka mokgwa wo o theilwego godimo ga theknolotši ya ditšithale, SARS e tla kgokagana le ditshepedišo tša setlwaedi tša kgwebo. Balefelametšhelo bao ba obamelago molao ba ka se bone le gatee tshepedišo ya VAT ya go latela molao ka gobane e šoma ka go itiriša ka ditsela tša bona tša ka mehla tša go dira ditransekšene tša kgwebo. Phetogo ye ga se ya theknolotši fela, eupša e akaretša le maitemogelo, moo balefelametšhelo ba tlogo go kopana kudu le SARS yeo go lego bonolo go šoma le yona, yeo e hwetšagalago, ya go se hlaole batho le ye e gatago ka mošito o tee.

Taolo ya metšhelo lefaseng ka bophara e tloga go netefatšo ya kua morago yeo e theilwego godimo ga dipušetšo tša metšhelo, go ya go mekgwa ya go latela molao yeo e theilwego godimo ga datha, yeo e dirišago datha ye e beakantšwego ya ditransekšene yeo e lego kgauswi le lefelo leo ditiragalo tša ikonomi di diregago go lona. *e-Invoicing* le go fa dipego ka mokgwa wa ditšithale di kaonafatša boleng bja datha, tša fokotša go bušeletšwa ga tshedimošo ye e dirišwago le go matlafatša go lemoga bomenetša. Se se kgontšha dikgoro tša mmušo go thekga mebaraka ye e šomago ka bokgoni, ye e phadišanago ka moya wo mobotse le ya go se ute selo.

Kgaolo ya 2: Morero le Maikemišetšo

Sengwalwa se sa Ditherišano se nyaka dikgopolo tše di beakantšwego tša bakgathatema mabapi le phetogo ye e šišinywago ya taolo ya VAT ya Afrika Borwa. Maikemišetšo a yona ke go thekga ditherišano tše di theilwego godimo ga tshedimošo, go kgontšha kwešišo ye e swanago, go lekola dipholisi tše bohlokwa ge e ba di a šoma le theknolotši ye e šomišitšwego go tšona, le go hwetša maitemogelo go bao ba dirišago theknolotši ye yeo e tlogo thuša SARS go hlama tlhako ya sebjalebja, ye e šomago gabotse le ye e akaretšago bohle ya taolo ya VAT.

Phetogo ya sebjalebja ye e šišinywago e theilwe godimo ga tshepedišo yeo e bopilwego ka *e-Invoicing*, *IF* le *e-Reporting*. Tshepedišo ye e ikemišeditše go kaonafatša maitemogelo a balefelametšhelo, go thekga kobamelo ya molao ye e šomago gabotse, go kgontšha dipušetšo tša VAT tše di tladitšwego pele ga nako gomme, ge nako e dutše e eya, go hlama motheo wa tekolo ya VAT yeo e itirišago ka noši ya *auto-assessment*, go ya ka ponelopele ye e logetšwego maano ya SARS ya gore “motšhelo o itiragalela fela”.

Sengwalwa se se e nyaka dikgopolo tša bakgathatema mabapi le mmotlolo wo o šišinywago, mokgwa wa phethagatšo, go ikemišetša, ditshenyegelo, dikgonagalo tša kotsi, meholo le dinyakwa tše di kgontšhago phethagatšo. Maikemišetšo ke go hwetša ditshwaelo tše di agago, tša tirišo le tše di theilwego godimo ga bohlatse, tše di tlogo go thuša go kaonafatša pholisi, mmotlolo le tshepedišo ya phethagatšo.

Kgaolo ya 3: Tsebagatšo ya Maitemogelo a Molefamotšhelo

Go dira VAT go ba ya sebjalebja go tliša maitemogelo a ka moso a molefelamotšhelo moo go latela molao wa VAT go dirago ka boreledi, ka mahlale a selehono ebile a itirišago kudu, gomme a šoma bjalo ka karolo ya setlwaedi ya go dira kgwebo mo ikonoming yeo e kgontšhwago ke ditšithale. Ka dikanale tša ditšithale tše di šireletšegilego le tše di kgonago go šoma mmogo, datha ya mananeotheko ye e beakantšwego e sepetšwa ka go itiriša magareng ga ditshepedišo tša kgwebo le SARS, ka go fokotša go bapetša direkhoto go netefatša gore di a tsamaelana, go romela tshedimošo ye e swanago leboelela le go hlahloba direkoto tša balefelamotšhelo tša

kgale morago ga ge ditransekšene di dirilwe. Balefelametšhelo ba tla kwešiša gabonolo ditlamego tša bona tša motšhelo, bonolo le go tshepa tshepedišo ye, ka go kgona go bona dikoloto tša VAT ka yona nako yeo di dirwago ka yona, ditefelo tša pušetšo le maemo a bona a go latela molao. Mediro ya šatši ka tšatši ya go tsamaiša merero ya metšhelo e phethagatšwa gabonolo ka tshepedišo yeo ka boyona e netefatšago tshedimošo gammogo le ditshepedišo tše di itirišago, ka go fokotša diphošo go tloga nako yeo ka yona tshedimošo e lokelwago, go kaonafatša bonnete bja go dira metšhelo le go kgontšha dipelo tša ka pela tšeo šedi ya tšona e le go hlaola ditransekšene tšeo di ka ba bago le kgonagalo ya kotsi.

Kgaolo ya 4: Kakaretšo ya Tshepedišo ya Bjale ya VAT le Mapheko a Magolo

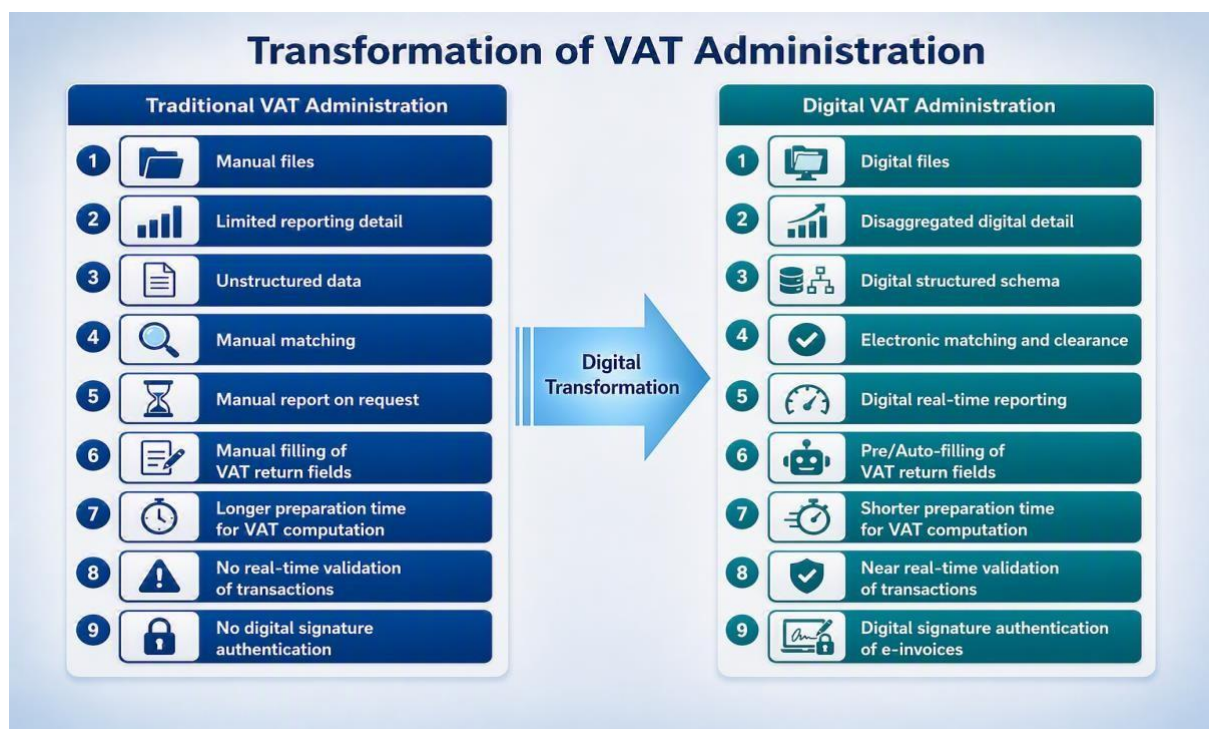
Mo Afrika Borwa, VAT e theilwe godimo ga boitekolo, seo se ra gore dikgwebo di bala le go bega VAT ya tšona ka botšona di diriša mokgwa wa sekoloto sa VAT. Se se šoma mo tshepedišong ka moka ya VAT, go tloga go ngwadišeng le go ntšheng mananeotheko go fihla go romeleng dipušetšo, go direng ditefelo, go amogeleng ditefelo tša pušetšo, go direng ditlhahlobo, go rarolleng mathata ao a lego gona le go phumolwa. Le ge dikarolo tša tshepedišo, tša go swana le ngwadišo, go faela dipušetšo le ditefelo, di dirilwe tša ditšithale, tlhako ya bjale e sa ithekgile kudu ka datha ya mananeotheko yeo e sa beakanywago, ditshepedišo tše di aroganego tša go se tsenelane le taolo yeo e dirwago ka matsogo.

SARS kudu e lekola dipušetšo tša VAT ka morago ga ge di rometšwe, mola e sa kgone go bona ka botlalo tshedimošo ya ditransekšene fela ka morago ga ge dipušetšo tšeo di rometšwe. Se se oketša ditshenyegelo le mošomo wo balefelametšhelo ba swanetšego go o dira, sa diegiša ditefelo tša pušetšo le bonnete, gomme sa dira gore go be boima go SARS go šogašogana le kgonagalo ya dikotsi tša go obamela molao, bomenetša le phapano ya VAT.

Kgaolo ya 5: Mmotlolo wo o Šišinywago – Tshepedišo ya Ditšithale ya VAT

Mmotlolo wo o šišinywago o dira gore go latela melao ya VAT e be karolo ya mediro ya tlwaelo ya kgwebo ka go dumelela tshedimošo ya ditransakšene go abelanwa le go begwa ka tšhireletšego le ka go tšwela pele ka ditshepedišo tša *e-Invoicing*, *IF* le *e-Reporting*. Ka go kopanya datha ye le tshedimošo ya maleba ya batho ba bangwe, SARS e tla kgona go bopa tikologo ya datha yeo e tshepagalago, yeo e thekgago tekolo ya VAT ye e laolwago ke AI, go se ute selo go balefelametšhelo le magatotharollo ao lebantšwego kudu go mabaka a go se tlwaelege, go se swane le mekgwa ya maitshwaro yeo e nago le kgonagalo ya kotsi ye kgolo.

Phethagatšo ya Mmotlolo wa Ditšithale wa VAT e tla nyaka diphetogo tše mmalwa tše bohlokwa le diphetogo tše dikgolo ditshepedišong tša tshedimošo ya kgwebo, bjalo ka ge go bontšhitšwe go lenaneotlhopho la ka mo tlase:

Lenaneotlhopho la 1: Diphetogo go Taolo ya VAT

SARS e šišinya mmotlolo wa sebjalebja wa taolo ya VAT wo o theilwego godimo ga dikokwane tše tharo tše di kopantšwego: *e-Invoicing*, *IF* le *e-Reporting*. Ka fase ga mmotlolo wo, tshedimošo ya ditransekšene tša VAT e abelanwa ka tšhireletšego le ka yona nako yeo di

dirwago ka yona magareng ga baabi, bareki, baabaditirelo le SARS. Se se dumelela tshedimošo go netefatšwa ge transakšene e direga, sa fana ka ponagalo ye kaone go ralala le magato ka moka go tloga mathomong go fihla mafelelong le go dira gore go obamela melao ya VAT go tšwele pele ka go itiriša. Mmotlolo wo o fetoša SARS go tloga go go lekola ditransekšene ka morago ga ge di diregile go ya go go tlhokomelo ya ditransekšene tšeo di sa tlwaelegago goba tšeo di nago le kgonagalo ya kotsi. SARS e tla diriša datha ya ditransekšene yeo e tshepagalago yeo ge nako e tsamaya, e tla thekgago ditekolo tše di itirišago tša *auto-assessment* mola e sa dumelela balefelametšhelo go lekola, go netefatša goba go lokiša dipelo.

Tshepedišo ye mpsha e hloma ditaolo tše di tšwelago pele tša ditransekšene (CTC) ka go diriša mekgwa ya go hwetša tshedimošo netwekeng ge no abelanwa melaetša ya datha, moo datha ya *e-Invoice* e netefatšwago le go abelanwa ka nako ya makgonthe ya ge ditransakšene di dirwago ka yona.

e-Invoice ke eng?

*e-Invoice*² ke lenaneotheko la motšhelo leo le rulagantšwego le leo le balwago ke motšhene, yeo e dirišago mmotlolo wa datha wo o beilwego, gomme e ntšhwa, ya romelwa le go amogelwa ka sebopego sa elektroniki se se beakantšwego, seo se dumelelago gore e šongwe ka go itiriša le ka thelelo ka ditshepedišong tša go balwa ga ditšhelete le tša ERP. Ga se PDF fela, seswantšho seo se skenilwego goba tokomane ye e rometšwego ka imeile. E swanetše go ba le dielemente tša datha tše di beilwego ka maemo ao di kgontšhago netefatšo, go bapetša tshedimošo, kopanyo le ditshepedišo tša go balwa ga ditšhelete le go ba dipego tša VAT.

Di-*e-Invoice* di swanetše go latela maemo goba ditlhaloso tše di dumeletšwego tša *e-Invoice*, tša go swana le *EN 16931 CIUS*, *UN/CEFACT Cross-Industry Invoice* goba *Peppol PINT BIS*. Gape di swanetše go fihlelela dinyakwa tša *e-Invoice* tšeo di beilwego melaong ye e šišinywago. Ditlhaloso tša sethekniki tšeo di rulagantšwego di tla akaretša ditheko tše di sa lokelwago motšhelo, ditšweletšwa tšeo di tšewago bjalo ka tšeo di abjago le kabo ya VAT. Datha ya *e-Invoice* e ka ba sete ya datha ye e hlalošitšwego yeo e šetšego e ntšhitšwe go di-*e-Invoice*,

² Applicable to e-debit and e-credit notes.

ya romelwa ke molefelamotšhelo bjalo ka melaetša ya elektroniki; *e-Invoice* ka botšona; goba kopanyo ya tše.³ Gore di tšewe bjalo ka ditokumente tša mathomo go ya ka molao wa metšhelo, di-*e-Invoice* di swanetše go ba le tshedimošo ka moka ye e beilwego go ya ka melao le melawana ya metšhelo, kgwebo, tša ditšhelete le phadišano. Di-*e-Invoice* gape di swanetše go latela melao yeo e šomago go intasteri goba lekala le le itšego la moabi.

Go akanywa gore *e-Invoice* ye ya mathomo/molaetša wa elektroniki e tla ba tokomane ya setlwaedi ya thekgo yeo e swanago le bohlatse bja go hlatsela sekoloto sa VAT ka lehlakoreng la moabi le go dumelela go ntšhwa ga VAT ka lehlakoreng la moamogedi. Gape ke molaetša wa elektroniki wo o dirišwago ke ditshepedišo tša go balwa ga ditšhelete tša mokgathatema wo mongwe le wo mongwe, wo o rekhotago le go hlatsela letseno la moabi le ditshenyegelo tša moamogedi.⁴

Ditransekhene tša VAT tšeo ka tlwaelo di sa nyakego lenaneothekogomme ka fao di lego ka ntle ga dinyakwa tše di šišinywago tša *e-Invoicing*, tša go swana le dikabo tšeo di tšewago bjalo ka dikabo, dikabo tše di itšego tša makala le dikgogelo, di tla sekasekwa ka mo go kgethegilego nakong ya ditherišano le tshepedišo ya tllhamo ya tharollo ka botlalo.

Tshepedišano ya Ditshepedišo (IF) ke eng?

IF ke tshepedišo ye e arogantšwego yeo e romelanago melaetša ka netweke ya baabi ba ditirelo, go swana le ditirelo tša inthanete goba imeile. Go nolofatša go romelwa, go hlwekišwa, go netefatšwa le go *e-Reporting* (moo go lego maleba) ga *e-Invoice* magareng ga moabi/motšweletši le moreki/moamogedi, *IF* e kopanya ditshepedišo tša theknolotši ya tshedimošo (IT) tša mahlakore ao. *IF* e kgokaganya baabi/batšweletši le bareki/baamogedi ka dipholisi, maemo, ditlhallo le sebopego sa netweke (moo go lego maleba), seo se kgontšhago go romelana ga di *e-Invoice*, datha ye e sepelago le tšona le melaetša ka mokgwa wa maemo le wo o latelago molao.

³ OECD. (2020). *Tax Administration 3.0: The Digital Transformation of Tax Administration*. Online: https://www.oecd.org/en/publications/2020/12/taxadministration-3-0-the-digital-transformation-of-tax-administration_886337a7.html.

⁴ National Forum on Electronic Invoicing and Electronic Public Procurement. 30 September 2019. "Interoperability Charter for the Transmission of Electronic Invoices". Online: <https://fnfe-mpe.org/wp-content/uploads/2019/10/2019-09-30-FNFE-MPEInteroperability-Charter-Final-EN.pdf>.

Dikgopolo tše tharo tše di latelago di bohlokwa kudu gore *IF* e atlege:

- a) Go šomišana ga ditshepedišo: *interoperability* (go šomišana) go sa šetšwe tikologo ya theknolotši ya tshedimošo (IT) yeo tharollo ya *e-Invoicing* goba *e-Reporting* ya molefelamotšhelo e šomago go yona. Mohlala, diaterese tša netweke tše di šomišwago ke baabi ba ditirelo le bakgathatema ba bangwe ba maleba di swanetše go hwetšagala gabonolo, go romelana ga tshedimošo ye e tshepagalago le ye e šireletšegilego magareng ga mahlakore a transekšene.
- b) Tšhireletšego: Go boloka botshepegi le tšhireletšego, dikgokagano ka gare ga lenaneo di swanetše go lekanyetšwa go bakgathatema bao boitsebišo bja bona bo netefaditšwego (e lego, moabi/motšweletši, moreki/moamogedi, bolaodi bja letseno, le baabi ba ditirelo bao ba dumeletšwego le go amogelwa semmušo.
- c) Maemo: Lenaneo le hlalosa maemo a boemo bja semantiki ao ka moka a bopago sete ya motheo ya dielemente tša datha tša *e-Invoice* tše di swanetšego bontši bja ditransekšene tša ditefo tša go dirwa ke kgwebo. Di-*e-Invoice* di swanetše go ngwalwa ka *syntax* ya sethekniki se se nyakegago gomme di romelwe ka maemo ao a šetšego a theilwe a diprothokhole tša go fetiša melaetša. Go romelwa le go lokelwa ga ga *e-Invoice* go swanetše go kgonega ka go šomiša mekgwa le dimmotlolo tša phethagatšo tše di fapafapanego.⁵

Bakgathatema ba bohlokwa ka gare ga *IF* ke ba ba latelago:

- Moabi/Motšweletši.
- Moreki/Moamogedi.
- Moabaditirelo/Moemedi yo a romela di-envoice go SARS legatong la gago.
- Moabaditirelo wa moreki/Moamogedi goba botsenelo.
- Botsenelo bja SARS bjo bo amogelago di-*e-Invoice* ka moka.

Baabi ba ditirelo ba kgontšha thomelano ye e šireletšegilego le ye e tshepagalago ya di-*e-Invoice* ka *IF*. Ba lekola gape ge eba melaetša e romelwa le go amogelwa ka nepagalo, mola ba fana ka ditirelo tše dingwe tša tlaleletšo.

⁵ Business Payments Coalition. November 2019. "Overview of an e-Invoice Interoperability Framework". Online: <https://businesspaymentscoalition.org/wp-content/uploads/20191031-bpc-overview.pdf>.

Ditirelo tše di ka akaretša phetolo/tsenelano ya datha le go netefatša gore ditokumente di obamela maemo le ditlhaloso tše di beilwego. Mohlala, baabi ba ditirelo ba ka dira mediro ya go ba le ditirelo tša mafelong a go fapafapana (go kgonthiśiša) ga *e-Invoice* ka mokgwa wa *e-Invoice* le ka mokgwa wa mahlakore a mabedi (duplex) (go bega ke mofani le moamogedi). Baabaditirelo/Bareki le bolaodi bja lekgetho ba ka ikgethela baabi ba bona ba ditirelo ka bolokologi.

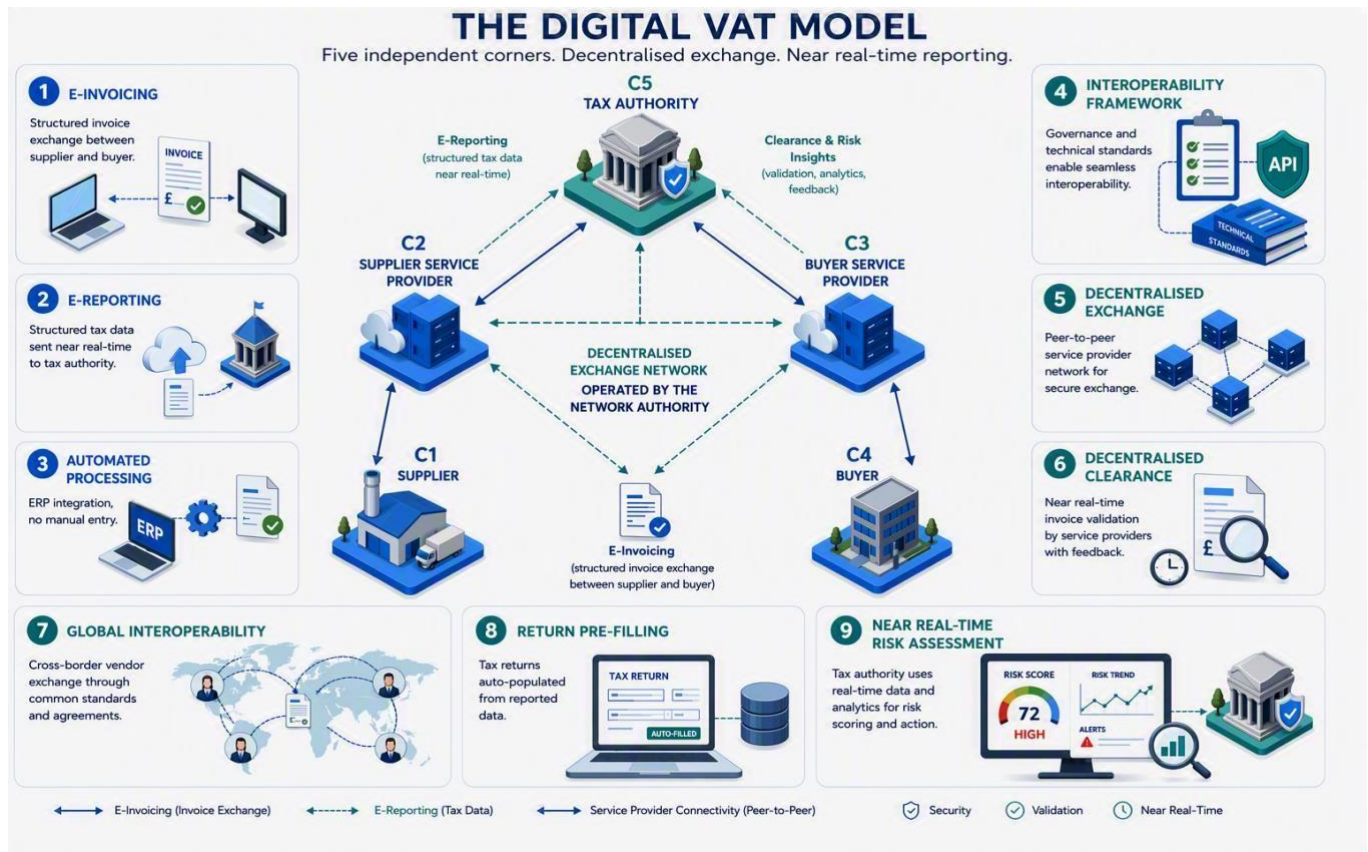
Mohola wo mogolo wa *IF* yeo e sa laolwego lefelong le tee ke gore e fediša kotsi ya gore go be le lefelo le tee leo ge le ka palelwa, tshepedišo ka moka e ka palelwa. Go fapana le mekgwa ya go ba felo gotee, go akaretšwa baabi ba ditirelo ba bantši, ka gona ge yo mongwe a palelwa, ba bangwe ba ka tšwela pele go aba ditirelo. Mohola o mongwe ke gore bolaodi bja lekgetho bo ka kgetha go amogela fela tshedimošo ya maleba ya lekgetho go tšwa go *e-Invoice* ka botlalo, molaetša wa datha, ka morago ga ge boleng bja datha le kobamelo ya melawana di netefadišwe ke baabi ba ditirelo. Bolaodi bja lekgetho le bjona bo swanetše fela go kopanela le go thekga baabi ba ditirelo, gomme ga go nyakege gore bo kopanele le morekiši yo mongwe le yo mongwe ka botee. Baabi ba ditirelo ba hlokomela bontši bja ditirelo tša kopanyo le thekgo bakeng sa bareki ba bona.

e-Reporting ke eng?

e-Reporting ke tshepedišo ya ditšithale yeo e romelago datha ya *e-Invoice* go bolaodi bja lekgetho ka go itiriša. Go na le mekgwa ye e fapanego ya *e-Reporting*, go swana le mokgwa wa tekolo ya ka morago le CTC, yeo e ka akaretšago mekgwa ye e fapanego ya kgonthiśišo le ya thomelano ya datha.

e-Reporting ka CTC ke tshepedišo yeo tshedimošo ya ditransekšene tša VAT, go akaretša le datha ya *e-Invoice*, e romelwago ka mokgwa wa elektroniki go bolaodi bja lekgetho pele ga ge, nakong ya ge, goba ka morago ga ge moabaditirelo le moreki ba romelana tshedimošo. CTC e akaretša mekgwa ya go bega yeo e nyakilego go ba ya nako ya makgonthe, gammogo le tšhomišo ya datha yeo e ntšhitšwego ditshepedišong tša go dira *e-Invoicing*. E diriša mohola wa *e-Invoicing* le go e tlaleletša, gomme e nyaka gore balefametšhelo ba romele datha ka moka ya VAT go tšwa ditshepedišong tša bona tša tša ditšhelete. Ka go tsenya mokgwa wo mongwe wa khumanego ka gare ga *IF*, *e-Reporting* go bolaodi bja lekgetho e ka dirwa ka *IF*.

Mokgwa wa Ditšithale wa VAT o bontšhwa seswantšhong se se latelago:

Seswantšho sa 1: Mokgwa wa Ditšithale wa VAT

Mehola le Maikarabelo a Mokgathatema yo mongwe le yo mongwe Mmotlolong wa Ditšithale wa VAT:

a) Kgokagano ya Pele (C1): Moabaditirelo/Motšweletši

- C1 e swanetše go ntšha *e-Invoice* go tšwa go *software* ya yona ya tša ditšhelete ka sebopego sa ditšithale. Se se ra gore C1 e swanetše go ba le *software* ya tša ditšhelete yeo e kgonago go hlama, go amogela le go šoma ka go itiriša *e-Invoice* go ya ka maemo a IT le VAT ao a nyakegago. Mo kgatong ye, *e-Invoice* e bitšwa *e-Invoice* yeo e sa kgonthišišwago.
- C1 e swanetše go kgetha, go thwala le go dira konteraka le moabi wa ditirelo wa *IF* yo a amogetšwego, e lego Ntlha ya Bobedi (C2), go tšwa lenaneong leo le gatišitšwego ke Bolaodi bja Neteweke.
- C1 e swanetše go obamela melao le melawana ya Bolaodi bja Neteweke.

- C1 e swanetše go romela *e-Invoice* go C2 ka mokgwa wa ditšithale, kgauswi le nako ya makgonthe, gore e netefatšwe le go kgonthišišwa.

b) Kgokagano ya Bobedi (C2): Botsenelo

- C2 e swanetše go ba moabi wa ditirelo yo a netefaditšwego le go amogelwa ke Bolaodi bja Netweke.
- C2 e swanetše go dira kontraka le C1 le go ba le bokgoni bja IT bjo bo nyakegago go amogela di-*e-Invoice* go tšwa go C1, go dira netefatšo le kgonthišišo yeo e sa laolwego ke lefelo le tee, le go romela *e-Invoice* yeo e netefaditšwego go Kgokagano ya Boraro (C3) le Kgokagano ya Bohlano (C5) ka netweke ya *IF*. Se se akaretša go diriša maemo a sethekniki ao a beilwego le dinyakwa tša molao wa VAT kgauswi le nako ya makgonthe. Ge netefatšo e atlega, *e-Invoice* e a kgonthišišwa gomme ya romelwa; ge e sa atlege, e a ganwa gomme e bušetšwa go C1 gore e lokišwe le go romelwa gape. Tshepedišo ye e netefatša go latelwa ga molao go tloga mathomong gomme e fediša mananeotheko a metšhelo tšeo e sego tša maleba.
- C2 e tla dira kontraka le Bolaodi bja Netweke, gomme ditlamego tša yona le tshepedišo ya yona di tla laolwa ke tumelelano ya maemo a tirelo.

c) Kgokagano ya Boraro (C3): Botsenelo

- C3 e swanetše go ba moabi wa ditirelo yo a netefaditšwego le go amogelwa ke Bolaodi bja Netweke.
- C3 e swanetše go dira kontraka le C4, go ba le bokgoni bja IT bjo bo nyakegago le go kgokagana le netweke ya *IF* gore e amogele di-*e-Invoice* go tšwa go C2 le go dira netefatšo ya di-*e-Invoice* ka mokgwa wo o sa laolwego felo gotee legatong la moamogedi, e lego Kgokagano ya Bone (C4). Ge netefatšo e atlega, C3 e romela *e-Invoice* ka nako ye e nyakilego goba ya makgonthe go C4 le C5, gomme e romela tiišetšo go C2. Ge netefatšo e folotša, *e-Invoice* e bušetšwa go C2 gore e lokišwe le go romelwa gape.
- C3 e tla dira kontraka le Bolaodi bja Netweke, gomme ditlamego tša yona le tshepedišo ya yona di tla laolwa ke tumelelano ya maemo a tirelo.

d) Kgokagano ya Bone (C4): Moreki/Moamogedi

- C4 e swanetše go kgetha, go thwala le go dira kontraka le moabi wa ditirelo wa *IF* yo a amogetšwego, e lego C3, go tšwa lenaneong leo le gatišitšwego ke Bolaodi bja Netweke.
- C4 e amogela *e-Invoice* yeo e kgonthišetšwego go tšwa go C3 gomme e swanetše go ba le bokgoni bja IT bja go amogela, go šoma le go araba di-*e-Invoice* ka gare ga tshepedišo ya yona ya tša ditšhelete, go akaretša le go laetša maemo a VAT a theko. *e-Invoice* e šongwa ka go itiriša, gomme ka morago C4 e romela karabo go C3 go tiišetša gore e amogetšwe le go laetša gore VAT e šomišwa bjang ka go tša ditšhelete (mohlala, e kleimilwe ka botlalo, e sego ka botlalo goba ga ya keingwa). C3 ke moka e romela *e-Invoice* le maemo a VAT go C5, e lego karolo ya tshepedišo ya kgonthišetšo ya mahlakore a mabedi, moo *e-Invoice* ye e kgonthišetšwego e begwago go C5 ke C2 le C3 ka bobedi ga tšona. C4 e swanetše go obamela melao le melawana ya Bolaodi bja Neteweke.

e) Kgokagano ya Bohlano (C5): Botsenelo bja Bolaodi bja Lekgetho

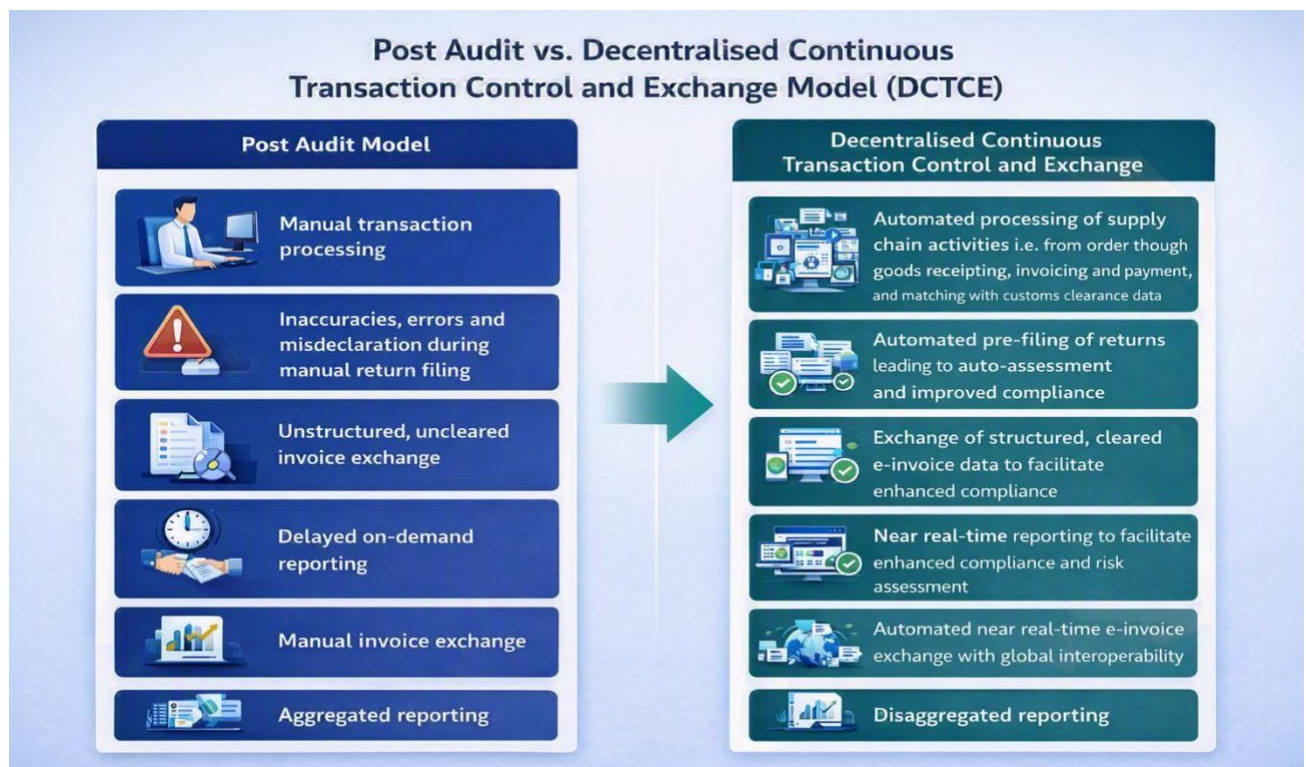
- C5 ke moabi wa ditirelo yo a thwetšwego legatong la SARS. C5 e tla amogela datha ka moka ya ditransekšene tša VAT ya balefametšhelo (moabaditirelo(C1) le moamogedi (C4)) go tšwa go C2 le C3. Datha ye e tla begelwa SARS gore e šomišwe go laola kgonagalo ya dikotsi le go lokelwa sistemong. Datha ye e tla thuša SARS go tlatša dipušetšo tša VAT pele ga nako (gomme mafelelong ya dira tekolo ya VAT ka go itiriša), tšeo di swanetšego go tiišetšwa goba go rulaganywa ke molefamošetšhelo gore molao wa go itekola o tšwele pele o šoma.
- C5 e swanetše go kgokagana le baabi ka moka ba ditirelo bao ba šomago ka gare ga *IF*.
- C5 e tla dira kontraka le Bolaodi bja Netweke, gomme ditlamego tša yona le tshepedišo ya yona di tla laolwa ke molao wa lekgetho le/goba tumelelano ya maemo a tirelo.

Kgaolo ya 6: Mehola ya Mmotlolo wa Ditšithale wa VAT

- 1) Go balefametšhelošo, e fokotša mošomo wa go obamela melao, e kaonafatša go nepagala, e akgofiša ditefelo tša dipušetšo tša tšhelete, gomme e tsenya ditshepedišo tša VAT ka gare ga ditshepedišo tša kgwebo, e fana kaponagalo le kgonthišetšo tše dikgolo tša nako ya makgonthe.

- 2) Go tša ikonomi, se thuša go fokotša phapano ya VAT, go kaonafatša bonolo bja go dira kgwebo, go kgontšha kopanyo ye kgolo ya ditšithale le tshepedišano ya ditshepedišo ka gare ga naga le boditšhabatšhaba, gomme ya kaonafatša nolofatšo ya kgwebišano.
- 3) Go SARS le mmušo, e matlafatša dipelo tša go latela melao ka datha ya nako ya makgonthe, e kaonafatša bokgoni bja tshepedišo ka go lebelela kudu ditiragalo tše lego kotsing ye kgolo, e kaonafatša bokgoni bja theko ya dithoto le ditirelo le go bonagatša gabotse ga mediro ya lekala la mmušo, gomme e hloma motheo wa taolo ya lekgetho ya ditšithale ye e nabilego.
- 4) Mokgwa wa Ditšithale wa VAT o tloga go tshepedišo ya go hlahloba lekgetho ka seatla ka morago, gomme o ya go tshepedišo ya go obamela melao yeo e šomišago datha ka mehla.

Lenaneotlhopho le le latelago le laetša k amoo Mokgwa wa Ditšithale wa VAT o tlogo go hola balefametšhelo le SARS.

Lenaneotlhopho la 2: Go hlahloba metšhelo ka morago ge go bapetšwa le DCTCE

Kgaolo ya 7: Mekgwa ya Lefase ka Bophara le Dithuto tša Boditšhabatšhaba⁶

e-Invoicing le *e-Reporting* di a oketšega lefaseng ka bophara, gomme dinaga di diriša mekgwa ye e fapanego go fihlelela dinepo tša tšona tša go latela dinyakwa tša metšhelo go ya ka maemo a tšona.

Dinaga tša Latin America tša go swana le Mexico, Brazil le Chile di dirišitše tumelelo ya kgapeletšo ya *e-Invoice* ka nako ya kgonthe go dikgwebo ka moka. Mexico e šoma di-*e-Invoice* tše ka bago dibilione tše 10 ngwaga o mongwe le o mongwe, gomme se se fokoditše bomenetša kudu. Mexico le Chile di fokoditše phapano ya VAT ka 50%. Brazil e kaonafaditše kobamelo ya lekgetho nageng ka bophara, moo dikgwebo tše fetago tše 2.1 million bjale di ntšhago di-*e-Invoice* gomme bomenetša bo lemogwa ka pela. Katlego ye e bontšha gore phetogo ya ditšithale e ka thuša bolaodi bja lekgetho go oketša letseno.⁷

Dinaga tša Yuropa di hlohleeditše gore ditshepedišo tša bona di kgone go šoma mmogo. Lenaneo la *European Union's ViDA*⁸ (*VAT in the Digital Age*) le ikemišeditše go dira gore *e-Invoicing* le pegu ya ditšithale di šomišwe ka mokgwa o swanago dinageng tšeo e lego maloko, go lwantšha bomenetša bja VAT le go dira gore ditshepedišo di be tša maemo a swanago. Dinaga tša go swana le Italy di nyaka gore mananeotheko ka moka tša kgwebo go kgwebo (B2B) le tša kgwebo go bareki (B2C) di hlahlobje le go dumelelwa ka mokgwa wo o dirwago felo gotee go tloga ka 2019, e lego seo se dirilego gore phapano ya VAT e fokotšege kudu le gore kobamelo e be mo e nyakilego go felela. France e rulaganya go tsenya tirišong mokgwa wa dikgokagano tše hlano wo o phatlaletšego bakeng sa di-*e-Invoice* tša B2B le go bega.

Dinaga tša Asia tša go swana le India di šomiša mokgwa wa go dirwa ka dikgaokgao, wo o theilwego godimo ga mellwane ya letseno, go nyaka gore di-*e-Invoice* di dirišwe gannyane gannyane, ka go dira gore dikgwebo tše nnyane le tša magareng di kgone go latela melao gabonolo.

⁶ OECD. 28 September 2022. *Tax Administration Digital Transformation and Electronic Invoicing: Initial Findings*. Online: https://www.oecd.org/en/publications/tax-administration-3-0-and-electronic-invoicing_2ffc88ed-en.html.

⁷ OpenText. (2023). *2024 Guide to Global e-Invoicing Mandates*. OpenText Position Paper.

⁸ European Commission (2022). *VAT in the Digital Age – Final Report, Volume 1: Digital Reporting Requirements*.

China e dira diteko tša mokgwa o tee ka monwana wa *e-Invoice* gomme e oketša tšhomišo ya ona gannyane gannyane.

United States (yeo e nago le sebopego se se fapanego sa motšhelo seo se se nago le VAT) ga e na dinyakwa tša naga ka bophara tša di-*e-Invoice* tša B2B, eupša e dira diteko tša dinetweke tša thomelano ya mananeotheke mafapheng a itšeng.

Kgaolo ya 8: Magato a Phethagatšo

Go tsenya tirišong ga Mokgwa wa Ditšithale wa VAT Afrika Borwa go tla dirwa gannyane gannyane go netefatša gore dilo di sepela gabotse, go laola dikotsi, go ithuta le go kaonafatša, le go fa bakgathatema nako ya go itokiša le go thekga diphetogo tše. SARS e rulaganya go tsenya tirišong mokgwa wa dikgato tše di latelanago, wo o akaretšago go itokiša, go tla ka ditharollo, go lekola, go dira diteko le go tsenya tirišong gannyane gannyane, mola go tšea karolo ka boithatelo go tla thuša go ithuta le go kaonafatša mokgwa wo pele ga nako.

Mokgwa wa go tsenya tirišong o bontšhwa seswantšhong se se lego ka mo tlase:

Seswantšho sa 2: Lemanoga leo le šišinywago la Maemo a Godimo

8.1 Kgato ya 1: Boitokišetšo

Kgato ya 1 e lebeletše kudu dinyakišišo, tshekatsheko le ditherišano tše di tseneletšego le bakgathatema go kaonafatša dikgetho tša pholisi, go lekola go itokišetša ga karolo ye nngwe le ye nngwe le go thuša ka go tla ka tharollo ka botlalo. Ditherišano tša mathomo le ditheo tša diintasteri, baabi ba ditirelo le barekiši di letetšwe go thoma ka 2026/2027 gomme di tšwele pele go gagaba dikgwedi tše ka bago tše 12. Kgato ye e tla akaretša gape le go phatlalatša seakanywa sa melao ya VAT.

8.2 Kgato ya 2: Tharollo ya Mathata

Kgato ya 2 e hlama le go bopa tharollo ya sebjalebjale ya VAT, gammogo le tikologo ya sethekniki, ya melaotaolo le ya taolo pušo yeo e nyakegago go e thekga. E akaretša go hlaloša maemo, ditlhalošo tša sethekniki le mekgwa ya tshepedišo ya kgokagano, tshepedišano magareng ga ditshepedišo le thomelano ya datha, gomme e letetšwe go tšea nako ye ka bago dikgwedi tše 12 ka 2027/2028. Kgato ye e tla akaretša gape le go phatlalatša semmušo melawana ya VAT.

8.3 Kgato ya 3: Kgonthišišo (Tlhahlobo ya Mošomo wo o Dirilwego)

Kgato ya 3 e netefatša boleng bja tharollo lefelong la diteko leo le laolwago, ka batho bao ba kgathago tema ka boithatelo, go netefatša gore e šoma gabotse, go hlaola mathata ao a ka tšwelelago mošomong le go kaonafatša ditshepedišo pele e ka thomišwa ka botlalo. Diteko di tla lebiša tlhokomelo go tšhomišo ya tharollo, bokgoni bja yona le go itokišetša ga yona go šomišwa, gomme di letetšwe go gagaba dikgwedi tše ka bago tše 6 ka 2028/2029.

8.4 Kgato ya 4: Teko ya mathomong

Kgato ya 4 e dira teko ka bakgathatema bao ba kgathago tema ka boithatelo go tšwa dikarolong tše di beilwego pele, tikologong yeo e swanago le ya tšhomišo ya nnete, go leka ditshepedišo

tša nnete le go netefatša gore dilo ka moka di loketše go šoma go tloga mathomong go fihla mafelelong. Dihlopha tša IT di tla tšea karolo ditekong le SARS le baabi ba ditirelo go rarolla mathata a sethekniki. Dithuto tšeo di ithutilwego di tla šomišwa go dira kaonafatšo ya mafelelo pele ga go tsenya tirišong ka bophara, gomme kgato ye e letetšwe go gagaba dikgwedi tše ka bago tše 6 ka 2029/2030.

8.5 Phethagatšo ya dikgaokgao

Kgato ya 5 e tla tsenya tharollo tirišong ka dikgato, go ya ka ditaelo le mellwane ya letseno, gomme lebelo la go e tsenya tirišong le tla laolwa ke palo ya ditransekšene, go itokišetša ga intasteri le tšeo di swanetšego go elwa tlhoko mošomong (go akaretša le ditiragalo tše di arogilego tša a itšego le mafapha ao a nago le kotsi ye kgolo. Balefametšhelo ba go gogelwa motšhelo wa godimo ba letetšwe go thoma ka go tšea karolo ka boithatelo, gomme ka morago go tla tsenywa tirišong tlammo ya gore ba tšee karolo. Go tla kgonega go tšea karolo ka boithatelo go sa šetšwe lekala goba bogolo bja kgwebo. Tatelano yeo go tsenya tirišong go tlogo go e latela go dikarolo goba mafapha a itšego a ikonomi e ka fetoga mo kgatong ye, go ya ka bonolo bja go e amogela, kotsi ya go se obamele melao, go laetšwa ga phapano ya VAT le mabaka a mangwe. Go letetšwe gore phethagatšo e thome mo ngwageng wa khalentara wa 2030 gomme go tšwele pele dikgwedi tše ka bago tše 36.

Kgato ya 5a: Balefametšhelo ba go gogelwa metšhelo ya godimo le Dikgwebo tše Kgolo (B2B)

Kgato ya 5a e etiša pele balefamotšhelo wa godimo le dikgwebo tše kgolo, ka ge di na le ditshepedišo tše di tšwetšego pele le bokgoni bjo bogolo bja go amogela di-*e-Invoice*, go kgokagana le baabi ba ditirelo le go ikgokaganya le *IF*. Go amogelwa ga yona ka pela go letetšwe go thuša gore go dirišwa ga ditshepedišo ka go itiriša go thome ka pela le go hlohleletša dikgwebo tše dingwe go e amogela go ralala le magato ka moka a kabo.

Kgato ya 5b: Kgwebo go ya go Mmušo (B2G)

Kgato ya 5b e oketša tharollo go ditheo tša mmušo go kgontšha gore go amogelwa ga di-e-le be kgapeletšo bakeng sa theko ya dithoto le ditirelo, go kaonafatša ponagalo, taolo le go ba pepeneneng. Karolo ye e ka bewa pele gotee le phethagatšo ya dikgwebo tše kgolo.

Kgato ya 5c: Dikgwebo tše Nnyane, tša Magareng le tše Dikgolo (B2B)

Kgato ya 5c e oketša phethagatšo go dikgwebo tše nnyane kudu, tše nnyane le tša magareng (MSMEs). Le ge meholo e le bohlokwa kudu, go amogelwa ga yona go tla dirwa gannyane gannyane mo mengwageng ye mmalwa ka lebaka la phapano ya bokgoni bja mananeokgoparara, go thekgwa ka tshepedišo ya maleba ya go amogela bašomi le thušo.

Kgato ya 5d: Kgwebo go ya go Modiriši (B2C)

Kgato ya 5d e akaretša ditransekšene tše di akaretšago balefametšhelo bao ba sa ngwadišwago go VAT, dikgwebo le badiriši ba mafelelo, go matlafatša ponagalo ya ditransekšene go ralala le ikonomi. Go ka lebelelwa ditšweletšo tša go hlohleletša go amogelwa le go netefatšwa ga mananeothe.

Kgaolo ya 9: Khuetšo ya SARS le Bakgathatema le Tirišano le Bona

SARS e latela mokgwa wa go akaretša bakgathatema ka moka le wa taolo ya diphetogo go thekga Mokgwa wa Ditšithale wa VAT, go netefatša gore dikgopolo le ditshwaotshwao tša bakgathatema di šomišwa go hlama le go tsenya tirišong tshepedišo ya VAT ye e šomago gabotse le yeo e dumelelanago le maemo a dikgwebo le ikonomi. SARS e tla netefatša gore Mokgwa wa Ditšithale wa VAT o thekgwa ke maemo a kwagalago, ditshepedišo tše di ka botwago, tšhireletšego ya datha, tshepedišo ya nako ya kgonthe, go dumelelwa ga baabi ba ditirelo, go itokišetša ga balefamotšhelo, tlhahlo, go lemoga bomenetša, go dumelela tirišano le dinaga tše dingwe, thekgo ya sepolotiki le ditherišano le bakgathatema.

SARS e lemoga gore go amogelwa ga Mokgwa wa Ditšithale wa VAT go tla nyaka peeletšo go theknolotši, kopanyo ya ditshepedišo, kaonafatšo ya ditshepedišo tša mošomo, go itokišetša ga kgoro le ditshenyegelo tše dingwe tša tshepedišo. Bogolo bja ditshenyegelo tše bo tla fapana go ya ka bogolo, go raragana le maemo a kwešišo ya ditšithale a mokgathatema yo mongwe le yo mongwe. Maitemogelo a boditšhabatšhaba a bontšha gore le ge ditshenyegelo tša go tsenya tirišong di ka tšwelela ka lebaka la nako ye kopana, meholo ye megolo e ka hwetšagala ka go kaonafatša go itiriša ga ditshepedišo, go matlafatša kobamelo, go fokotša mošomo wa taolo, go kaonafatša boleng bja datha le go dira gore taolo ya metšhelo e šome ka bokgoni. SARS e tla tšwela pele go boledišana le bakgathatema nakong ka moka ya tshepedišo ya ditherišano go kwešiša khuetšo ya ditshenyegelo le go nyakišiša mekgwa ya maleba ya thekgo, kudukudu bakeng sa balefamotšhelo wa fase le bao ba sa tšwago go thoma.

Go fihlelela meholo ya Mokgwa wa Ditšithale wa VAT, dihlopha tše di fapanego tša bakgathatema di tla swanelwa ke go tšea dikgato tše itšego le go fetoša tsela yeo di šomago ka yona. Go amogelwa ga mokgwa wo ka katlego go nyaka diphetogo tše di rulagantšwego gabotse go theknolotši, ditshepedišo le batho.

9.1 Khuetšo ya semolao

Go dirwa ga VAT go ba ya sebjalebale go tlaa nyaka gore go tsenywe tirišong ka dikgato lenaneo le le kwagalago la melao go thekga di-*e-Invoice*, *IF* le ditlamego tše di amanago le go abelana ka datha, gammogo le *e-Reporting*. Diphetogo tša melao di reretšwe go hlatholla mediro, ditlamego le ditokelo tša SARS, balefamotšhelo le baabi ba ditirelo, mola di kgontšha gore go amogelwe mokgwa wo ka boithatelo mathomong gomme ka morago e be kgapeletšo. Lenaneo le tla hlahlwa ke mekgwa ye mebotse ya boditšhabatšhaba, gomme le tla hlaloša dikgopolo tše bohlokwa tša go swana le mananeothekoa elektroniki, dikarolo tše bohlokwa tša lenaneotheko, mekgwa ya datha, *syntax* ya datha, tshepedišano magareng ga ditshepedišo le *e-Reporting*. E tla hloma gape maemo a go dira mananeotheko a elektroniki ao a sa ithekgago ka theknolotši ya go se tšee lehlakore, a dumelelanago le maemo a boditšhabatšhaba, a šomago gabotse, a sa bitšego kudu ebile a loketše di-MSME le ditransekšene tša kgwebo. Melao ye ya semolao e tla šogašogana le ditaba tša ngangišano,

tšhireletšo ya datha, netefatšo le tumelelo ya baabi ba ditirelo, sephiri le dinyakwa tše dingwe tša taolo tše di amanago le tšona.

9.2 Khuetšo go Theknolotši ya Tshedimošo (IT)

Tlhalošo ya Mokgwa wa Ditšithale wa VAT ke sephetho se bohlokwa seo se tlogo go hlahlakgetho, tlihabollo, peakanyo le go itokiša ga mananeokgoparara a IT le *software* yeo e nyakegago go thekga go tsenya tirišong ga mokgwa wo Afrika Borwa. Sephetho se se tla hlahlwa ke Bolaodi bja Netweke yeo e kgethilwego, *IF*, maemo ao a amanago le tšona le dipoelo tša ditshepedišo tša maleba tša kgetho le theko tseo SARS e di rumago.

Balefametšhelo ba swanetše go netefatša gore ditshepedišo tša bona tša diakhaonto/ERP di dumelela maemo a mafa a di-*e-Invoice*. Se se ka akaretša diapdeite tša *software*, dikaonafatšo tša ditshepedišo goba go tšeela ditshepedišo tše dingwe legato. Dihlopha tša IT di tla swanelwa ke go hloma dikgokagano le baabi ba ditirelo ba *IF* bao ba kgethilwego ka didirišwa tša kgokagano tše di šireletšegilego, le go tsenya tirišong magato a maleba a tšhireletšego ya datha go šireletša botshepegi le sephiri sa datha ya ditransekšene.

Baabi bao ba se nago le bokgoni bjo bo nyakegago bja di-*e-Invoice* ba tla swanelwa ke go kaonafatša goba go amogela *software* ya maleba ya go balwa ga ditšhelete, ERP goba ya go dira mananeotheko, goba ba šomiše baabi ba ditirelo ba Botsenelo bja Tshedimošo bao ba dumeletšwego go fetolela datha ya mananeotheko a lego gona go sebopego seo se laeditšwego. Go balefametšhelo wa fase, diphothale tša baabi ba ditirelo goba didirišwa tša ditšithale tše di nolofaditšwego di ka thuša gore ba fetogele mokgweng wo ka tsela ye e šomago gabotse le ka dikgato.

SARS e tla boledišana gape le baabi ba *software* ka mekgwa ya ditefelo ya go fapana go ya ka maemo, go lebeletšwe dikgetho tša ditheolelo goba tše di bitšago tšhelete ye nnyane.

Go lebeletšwe phetogo ya dikgato ka dikgaokgao go mokgwa wa kgapeletšo, go ka direga gore ditshepedišo tša kgale le tše difsa di šome ka nako e tee dikarolong tše di fapanego go fihlela phetogo ka botlalo e phethilwe.

9.3 Khuetšo go Ditšhelete le Ditshepedišo tša Kobamelo ya Motšhelo

Dikarolo tša ditšhelete, diakhaonto le metšhelo tša balefametšhelo di tla swanelwa ke go fetša ditshepedišo tša tšona, go tloga go thomelo ya ditekolo tša VAT ka seatla ka dinako tše itšego go ya go tekolo ya ditransekšene ka tšwelopele. Legatong la go kgoboketša datha mafelelong a kgwedi bakeng sa ditekolo, ba tla fetogela gannyane gannyane go lekola netefatšo ya mananeotheko ye e itirišago le go šogašogana le go rarolla mathata ao a lemogwago ke tshepedišo ka nako ya kgonthe. Se se nyaka gore go naganišišwe lefa ka tsela yeo mediro ya go swana le go bapetša mananeotheko, go romela diphatlalatšo tša metšhelo le go boloka direkhoto e laolwago ka yona. Ditaolo tša ka gare le tšona di ka thoma go dirwa mathomong a tshepedišo. Ge nako e dutše e sepela, mošomo wa dihlopha tša ditšhelete o ka fetoga gomme wa lebiša tlhokomelo kudu go netefatša boleng bja datha le go rarolla dipapano, go e na le go dira dipalelo tša metšhelo tša ka mehla.

9.4 Khuetšo go Go Itokišetša ga Kgoro le Tlhahlo

Taolo ya diphetogo e tla ba bohlokwa go balefametšhelo le SARS. Balefametšhelo ba swanetše go rulaganya tlhahlo ya bašomi gore ba kgone go šoma ka ditshepedišo tše difsa tša di-e-*Invoice* goba diphothale tša baabi ba ditirelo. Kgokagano ye e kwagalago ya ka gare le melawana yeo e ka bago e mpshafadišwe e tla thuša gore phetogo go tšwa go mananeotheko a pampiri goba tša elektroniki go ya go ditshepedišo tša ditšithale ka botlalo e sepele gabotse. Balefametšhelo ba ka kgetha dihlopha tša protšeke tšeo di kopanyago IT, ditšhelete le kobamelo ya melao ya metšhelo go laola kopanyo le go kgonthišetša gore dikarolo ka moka tša maleba tša kgwebo di šoma ka go dumelelana. Go boledišana le mekgatlo ya intasteri le go ithuta go tšwa go bašomimmogo le maitemogelo a boditšhabatšhaba le gona go ka thuša go itokišetša.

9.5 Khuetšo go Baabi ba Ditirelo tša Magareng

Baabi ba ditirelo tša magareng, go swana le barekiši ba *software*, bašomi ba metšhelo le mekgatlo yeo e amogelwago ya taolo, ke bakgathatema bao le bona ba tlogo go angwa. Go tšea karolo ga bona go hlama tshepedišo ye ka tirišano go bohlokwa go netefatša taolo,

tumelelo, tlhokomelo ya maemo, melao ya maikarabelo le ditaolo tša tšhireletšo, gore go be le go dumelelana, tshepo le maitshwaro a toka mmarakeng go ralala le netweke. Se se swanetše go fokotša mapheko a go amogela mokgwa wo, go phatlalatša mošomo wa kopanyo go ralala le tshepedišo ye, le go kgontšha Mokgwa wa Ditšithale wa VAT go šoma ka nnete.

9.6 Thekgo le Tirišano

SARS e tla šomiša mokgwa wa go akaretša bakgathatema ka moka, wo o lekalekanago dinyakwa tša bakgathatema le mošomo wa SARS. Se se tla thekgwa ke ditherišano tša mathomo le tše di tšwelago pele le dikgwebo, bašomi ba metšhelo, dikhamphani tša *software* ya diakhaonto, mekgatlo ya intasteri le mafapha a maleba a mmušo. Diwekšopo tša ka mehla di tla fana ka tshedimošo ya diapdeite, tša kgoboketša ditshwaotshwao le go šogašogana le dipelaelo. SARS e ikemišeditše go šoma le bakgathatema le ka bona. Ka peakanyo ye e šetšwego gabotse, mokgwa wa go tsenya tirišong ka dikgato, tirišano le thekgo ya bakgathatema, go amogelwa ga Mokgwa wa Ditšithale wa VAT Afrika Borwa go ka laolwa ka tsela yeo e godišago meholo le go fokotša ditšhitišo.

9.7 Dikgwebo tše kgolo

Balefametšhelo wa godimo ba bantši ba šomiša ditshepedišo tša sebjalebja le tša ERP goba tša diakhaonto gomme ba maemong a mabotse a go etelela pele go amogelwa ga mokgwa wo ka pela. Dikgwebo tše di tla swanelwa ke go kaonafatša ditshepedišo goba *software* ya tšona gore di kgone go romela le go amogela di-*e-Invoice* ka sebopego seo se nyakegago, le go kgetha moabi wa ditirelo yo a netefaditšwego ka gare ga netweke ya *IF* gore a kgokaganye dikgwebo tše di šomago le tšona le SARS. Go amogelwa ga Mokgwa wa Ditšithale wa VAT karolong ye go ka no ba go tla akaretša kudu kaonafatšo ya ditshepedišo tše di lego gona go e na le go tsenya ditshepedišo tše difsa ka botlalo. Se se tla akaretša go kopanya tshepedišo ya bona ya ERP/diakhaonte le sefala sa moabi wa ditirelo yo a kgethilwego, go lekola go sepela ga datha le go netefatša gore ditshepedišo tša ka gare, tša go swana le ditefelo tše di swanetšego go dirwa le ditefelo tše di swanetšego go amogelwa le ditshepedišo tša VAT, di a fetošwa gore di kgone go swara netefatšo le dikarabo tša mananeotheokoka nako ya nnete, gomme tša tšea

legato la ditshepedišo tša bjale tša go dirwa ka seatla. Dikgwebo tše kgolo le tšona di tla swanelwa ke go hlahlala dihlopha tša ditšhelete le IT ka ditshepedišo tše difsa, gomme ka lebaka la bokgoni bja tšona, go letetšwe gore di lemoge meholo ya bokgoni ka pela le go thuša go hlohleletša go amogelwa ga mokgwa wo ka magatong a tšona a tša kabo.

9.8 Dikgwebo tše Nnyane Kudu, tše Nnyane le tša Magareng (MSME)

Di-MSME di ka lebana le ditlhohlo tše dikgolo ge di amogela Mokgwa wa Ditšithale wa VAT ka lebaka la methopo e lekanyeditšwego ya IT le ditšhelete le bokgoni bjo bo lekanyeditšwego. SARS e lemoga se gomme e rulaganya go thekga karolo ye ka go fana ka thušo ya maleba ya go ba tsenya tirišong le go ba thuša. Di-MSME di tla swanelwa ke go tlogela ganyenyane-ganyenyane mananeotheko a pampiri, di-*spreadsheet* goba mananeotheko a PDF tše di romelwago ka imeile, gomme tša fetela go go dira le go fapantšha mananeotheko a ditšithale tše di theilwego godimo ga datha, ka go amogela *software* ya diakhaonte goba ditharollo tša baabi ba ditirelo. Diphothale tša baabi ba ditirelo goba didirišwa tša ditšithale tše di nolofaditšwego di ka fana ka tsela ye e šomago ya go fetela mokgweng wo, ka thekgo ya go tsenya tirišong ka dikgato, tlhahlo le thušo ya go tsenya tirišong. SARS e rulaganya go fana ka tlhahlo, thuto le ditsela tša thekgo go thuša karolo ye mo nakong ya phetogo ye.

9.9 Mmušo le Ditheo tša Setšhaba

Lekala la mmušo ke modiri wa pholisi gape ke karolo ya tshepedišo ya VAT, ka ge le reka dithoto le ditirelo, gomme le ka tšea karolo ya Kgokagano ya 4 bjalo ka Moreki/Moamogedi mo Mokgweng wa Ditšithale wa VAT. Mafapha a mmušo le ditheo tša setšhaba di tla gapeletšwa go amogela di-e-Invoice go tšwa go baabi nakong ya kgato ya maleba ya go tsenya tirišong mokgwa wo. Ba swanetše go netefatša gore ditshepedišo tša theko le tša ditšhelete di kgona go amogela le go šoma ka di-e-Invoice. Go amogela di-e-Invoice bakeng sa theko ya dithoto le ditirelo tša mmušo go tla kaonafatša go ba pepeneneng le go fokotša bomenetša tšheleteng yeo e dirišwago ke mmušo. Se se tla nyaka gore bašomi ba tlwaetšwe le gore ditshepedišo di kaonafatšwe. SARS le mekgatlo ya mmušo ya tlhokomelo di tla šoma mmogo go tsenya tirišong maemo a a dumelelanago a tšhomišo ya mmušo, ka go dumelelanya le lenaneo le le nabilego.

Bakgathatema ka moka ba Lekaleng la Setšhaba ba laletšwa go ela hloko mehora yeo e ka hwetšagalago ya bokgoni, go itokišetša ga ditshepedišo le tekatekano magareng ga kobamelo ye e kaonafetšego le go nlofatša go dira kgwebo.

9.10 Ditlhohlo le Mabaka a Bohlokwa a Katlego

Ditlhohlo tše kgolo tšeo balefalekgetho ba tla lebanago le tšona ge ba amogela Mokgwa wa Ditšithale wa VAT di akaretša ditshenyegelo tša go tsenya tirišong, tsebo e nyenyane ya ditšithale, go gana diphetogo, tšhitišo ya kgwebo, go raragana ga melawana, kopanyo ya ditshepedišo, tšhireletšo ya datha le bokgoni bja ditshepedišo bja go katološwa.

Ditlhohlo tše di tla rarollwa ka ditherišano tša pholisi le mmušo, tirišano le bakgathatema, diforomo tša theknolotši tše di swanetšego, peakanyo ya ditshenyegelo tša lebaka le letelele, *software* ye e ka fetogago, tlhahlo, taolo ya diphetogo le ditaolo tše maatla tša tšhireletšo ya datha.

Mabaka a bohlokwa a katlego ke peakanyo ye e tseneletšego, leano le le kwagalago, kgokagano ye e šomago gabotse le tirišano ye e tšwelago pele le bakgathatema go netefatša go amogelwa le go tsenya tirišong mokgwa wo ka katlego.

Kgaolo ya 10: Mafelelo

Mokgwa wa Ditšithale wa VAT ga se feela kaonafatšo ya theknolotši; ke peakanyo lefsa ya tshepedišo ka moka ya VAT. Tshepedišo ye ke lenaneo la mengwaga ye mmalwa gomme e nyaka gore dikarolo tše dintši, ditshepedišo le batho bao ba nago le maikarabelo ba šome mmogo ka tsela ye e dumelelanago gore mehora ka moka e hwetšagale.

Phetogo ye e tla kgontšha phetogo ya lebaka le letelele go ya go taolo ya VAT ya ditšithale, ye e lego pepeneneng le ye e kgonago go kgotlelela diphetogo. Go balefalekgetho, se se tla dira gore phihlelo e be bonolo le yeo go lego bonolo go e tseba, ka mošomo wo monyenyanane, le kgonthišetšo ye kgolo moo metšhelo e itiragalelago.

SARS e laletša bakgathatema go fana ka ditshwaotshwao ka ga Pampiri ye ya Ditherišano, go akaretša eupša e sego go lekanyetšwa go phetogo ya ditšithale, theknolotši, taolo ya diphetogo, dinako tša go tsenya tirišong, go itokišetša, ditshenyegelo, ditlhohlo le mehola, go netefatša gore bakgathatema ba tšea karolo ka tirišano go aga Mokgwa wa Ditšithale wa VAT wa maemo a godimo a boditšhabatšhaba.

Ditshwaotshwao di swanetše go fiwa ka la 16 Oktoboro 2026 go šomišwa kgokagano ya nyakišišo ya *Qualtrics*:

https://sars.qualtrics.com/jfe/form/SV_e2NAmnTnnGOBci2

SARS e tla ela hloko le go kopanya ditshwaotshwao ka moka tša bakgathatema. Ditherišano le bakgathatema ba bohlokwa, go akaretša mekgatlo, barekiši ba *software*, mekgatlo ya mmušo le ya lekala la setšhaba le balefalekgetho, a tla swarwa ka dihlopha tša mošomo tšeo di rulagantšwego go kgoboketša ditshwaotshwao tše di tseneletšego ka ga Mokgwa wa Ditšithale wa VAT wo o šišinywago. Ditherišano ka moka di tla feleletša ka go hlabolla le go amogela pholisi ya mafelelo, mola bakgathatema ba dula ba tsebišwa ka ditšwelopele.

Lenaneothulaganyo la maemo a godimo la tshepedišo ya ditherišano go fihla pholisi e amogelwa ke le:

VAT Modernisation – Consultation Process Timeline		
A high-level timeline for the consultation process until policy adoption is as follows:		
No.	Activity	Indicative Timeline
1	Publication of the VAT Modernisation Consultation Paper	Week 1
2	Stakeholder Notification and Distribution of Consultation Material	Week 1
3	Public Consultation and Written Submission Period	60 Days (8 Weeks)
4	Consolidation, Analysis and Consideration of Stakeholder Feedback	Weeks 1-14
5	Sector-Specific Engagements and Further Stakeholder Consultations	Weeks 15 - to Policy Adoption
Subsequent Deliverables		
6	Publication of the Consultation Findings Report	To Be Communicated
7	Publication of Draft Regulations (where applicable)	To Be Communicated
8	Publication of the VAT Digital Model and Technical Specifications	To Be Communicated

Seswantšho sa 3: Lenaneothulaganyo la Tshepedišo ya Ditherišano